

Veszélyben a Mars!

2057-et írunk, az emberiség épp azon serénykedik, hogy a Föld után a Marsot is tönkretegyje. Immár tizenkétmilliárdan vagyunk, bolygónkat olyannyira elszennyeztük, hogy már a békák is kihaltak, amint azt a *Vörös bolygó* (Red Planet) c. amerikai filmben közli az egyik szereplő. A Marsot jó húsz éve oxigéntermelő algákkal telepítettük be, és most arra várunk, hogy szép vastag légkört növezzsen, hogy odamehessünk és jól beszennyezhessek bolygószomszédunkat is.

A Mars 1 asztronautái egy szemmel láthatóan bonyolult és túlméretezett űrhajóval utaznak a vörös bolygó felé. Az űreszköz egymilliárd dollárba került, ami érzésünk szerint bagatell összeg egy futballpálya méretű hatszemélyes mars-űrhajóért, ezért gyanítható, hogy itt szinkronfordítási hiba történt. Az út a Marsig fél évig tart, de ez az idő is kevés arra, hogy a személyzet tagjai összetegeződjenek. Rendületlenül magázzzák egymást, sőt, még az űrjármű központi számítógépét is. (Én például nem tudnék elképzelni olyan számítógépet, amit magáznék.)

Mint tudjuk, a Mars egy sor űreszköznek okozott már problémát. Hogy, hogy nem, épp akkor éri el egy gammakitörés a Mars 1-et, amikor Mars körüli pályára kellene állnia. Vészhelyzet! A személyzet öt férfi tagja a mentőűrhajón elmenekül, leszáll a Mars-bázis közelében, természetesen minden komolyabb felszerelés nélkül. (Már a leszállástól meg kellett volna halniuk. Ugyanolyan pattogva-guruló légszások egység terveztek nekik, mint mostanában a Mars-rovereknek – hát annyi biztos, hogy kész öngyilkosság ilyen alkalmatosságba beszállni. Egyiküknek meg is reped a lépe.) Az emberiség küldöttei már azt tervezgetik, hogy a jól berendezett bázison paradicsomot szüretelnek, de ehelyett elkezdnek fuldokolni, mert kifogy a levegő a szka-fanderükből. Illetve mégse, mert váratlanul kiderül, hogy egészen kellemes, belélegezhető légkört növesztett a vörös bolygó. Ez egy nagyon különös film.

A bázis azonban romokban áll, ami meglehetősen elkeserítő. Élelem, víz, kábeltévé és rádió nélkül maradnak, de mégis sikerül felvenniük a kapcsolatot a Mars körül keringő űrhajóval (a futballpályányival), mert az 1997-ben Marsot ért Sojourner kisautót megtalálják, és sikerül kiszerezni belőle ezt-azt. Nagy az öröm! Megtudják, hogy alig egy napi járásra vár rájuk egy negyven éve bekrepált orosz szonda, bizonyos Kozmosz nevezetű. A Kozmosz közetszállító karakterében tudnak majd felszállni és átszállni a Mars 1-be. Tiszta sor! Addig azonban sok minden történik, például egy kivételével mindenki meghal, többek között egy macskaszzerű harci robot (kellett magukkal hozni!?) kellemetlenkedései és a marsi oxigéntermelő rovarok egészségkárosító hatása miatt. A főhős végül sikeresen megtalálja a Kozmoszt, elmés módon likvidálja a harci robotot, a Sojourner elektronikájával „beröfönti” az orosz szondát, bemászik a közzétároló fiókba, miközben valami nagyon csúnya jelzővel illeti a Mars bolygót, mely jelzőt most nem kívánok megismételni. A káromkodás után ismét kifogy a levegője a szka-fanderből, miközben padlógázzal száguld az ég felé, és egészen jól eltalálja a Mars 1 parkolópályáját. A Mars 1-ben parkoló női űrhajós (aki az expedíció parancsnoka, egyben egy nagyon híres filmszínésznő) elsőször kipecázza az űrből, majd feléleszti hősünket. Hazafelé tartva nézegetik kicsit az oxigéntermelő csótányt, melyről később kiderül, hogy ez a rovar menti majd meg az emberiséget. Aszt-

ronautáink a későbbiekben nyilvánvalóan egybekelnek, de előtte egyszer csak vége lesz a filmnek.

A Vörös bolygó megtekintése után két dolgon is eltűnődhetünk. Vajon milyen viszonyok lehetnek „idehaza”, ha a Mars „légkörösítése” az egyetlen kiút fajunk tovább élésére? Talán ez is megérne egy filmet. Az orosz űripar megbízhatóságán is töprenghetünk egy sort. Valamit nagyon tudhatnak az oroszok – állítólag az UAZ vizslát is elmegy, ha van benne egy kis benzín.

Több mint egy évszázada izgatja az emberiséget a marsbeli élet lehetősége. A dolog a marscsatornákkal kezdődött, most éppen a Mars-arcnál tartunk, ez lett egyike legújabb kori mítoszainknak. A csatornákról bebizonyosodott, hogy abban a formában, ahogyan a vizuális észlelők látták (hitték?) őket, nem léteznek, a Mars-arról pedig a Mars Global Surveyor lebentette fel véglegesen a fátlyat: azon a marsrajzi helyen bizony nincsen semmiféle, arca emlékeztető formáció.

Ez a bizonyos arc kap főszerepet a *Mars mentőakció* (Mission to Mars) c. filmipari termékben. A termék első negyedórája kifejezetten idegesítő. (A további másfél óra ugyanilyen idegesítő.) Bemelegítésként végig kell szenvednünk a jőpofizó űrhajósok búcsúpartiját, mire nagy nehezen útnak indul a Mars 2, a második emberes Mars-expedíció. A Mars 1 személyzete ugyanis pórul járt, bázisukról újabban semmi hír. Valószínűleg meghaltak mindahányan, tehát meg kell menteni őket. (Van ebben némi logikai ficam, de nem kell mindenben fennakadni.) Ez persze egy egészen másik Mars 1, mint a Vörös bolygóban látott Mars 1, de a filmben szereplő űrhajók elnevezésének egybeesése valóságos űrhajók elnevezésével, vagy más filmekben látott űrhajók elnevezésével pusztán a véletlen játéka.

Az emberiség első emberes Mars-expedíciója tehát bajba került. A fiúk elérték ugyan a Marsot, a vörös sivatagi tájon kényelmesen jöttek-mentek, persze ők is abban sántikáltak, hogy miként lehetne lakhatóvá tenni bolygószomszédunkat. Egy gyanús hegy tanulmányozásán azonban rajtavesztettek. A hegy megnyílt, és a hirtelen támadt kő- és porvihar megölte az asztronautákat. Úgy látszik, hegy-megnyílás esete nem készítették fel a személyzetet. A Földön persze ebből semmit nem lehet tudni, a rádiókapcsolat megszakad. Mentőexpedíciót indítanak az események kiderítésére – a film lényegében a második expedíció története.

A második Mars-expedíció résztvevői önfeledten űrhajóznak, egészen a Marsig. Nem sokkal a pályára állás előtt azonban baj történik. Ha megnézték volna a Vörös bolygó c. filmet, tudhatták volna, hogy ilyenkor szokott baj történni. De nem nézték meg, vesztükre. Meteortalálat éri űrhajójukat, melyet „el kell hagyniuk”. A személyzet szerencséjére az űrhajótól 1 km (!) távolságra húz el egy Mars körül keringő ellátó űrhajó, melyet űrruhában, rakétahajtással közelítenek meg. A négy űrhajós útnak indul, szépen, libasorban, kötélre fűzve, mint a bölcsődések. A kötéllal nem is lenne baj, csak azzal, hogy az űrruhák rakétahajtóműveit *folyamatosan* kell üzemeltetni ahhoz, hogy a csapat eljusson a megmenekülést jelentő űrhajóhoz. Ha a hajtóműveket kikapcsolják, akkor megállnak, ott lebegnek az űrben... Az önfeláldozó parancsnok „előremegy”, ám elvétve a célpontot, túlrepül rajta; végül következik egy drámainak szánt jelenet: az űrhajós – mivel nem szeret elégni a Mars légkörében – levezi sisakját, és arca egy szempillantás alatt jéggé dermed. Hőseink a szállítóűrhajóval leszállnak, de a bázison csak egyetlen túlélőt találnak, aki kissé zavarodott állapotban fogadja őket. Pontosan annyira van megzavarodva, mint egy olyan űrhajós, akinek egy hegy felfalta a társait.

Mi azonban tudjuk, hogy ezt a hegyet nem akármilyen fából faragták. A törmelék alatt talán egy hatalmas arc rejtezik – és valóban: a törmelék alatt egy hatalmas, valószínűleg fémből készült arc rejtezik! Még az orra is kilátszik! A mentőexpedíció tagjai nagyon intelligensek, egykettőre rájönnek, hogy itt valamiféle földönkívüli intelligenciával van dolguk. Például marslakókkal. Nem mindegy azonban, hogy miként kommunikálunk az arccal. Ha például megadjuk neki az ember DNS-ét, akkor barátságos, ha nem, akkor rosszat tesz velünk (jól meggyilkol), mint például a Mars 1 expedíció tagjaival tette. A mentőexpedíciónak azonban mindez gyerekjáték. Azt mondják, hogy DNS, mire az arc megnyílik. Odabent nagy, hófehér terem fogadja őket. Előkerül egy virtuális ex-marslakó, és rövid 3D-s ismeretterjesztő előadás keretében elmeséli, hogy itten régen volt egy nagy becsapódás, ami a kék bolygót (akkor még a Mars partjait is három tenger mosta) ellehetetlenítette életileg. A marslakók idejében elmenekültek papucsállatka alakú űrhajóikon egy távoli galaxisba (hogy itt-honi galaxisunk miért nem volt jó, rejtély), de, mintegy félkézről, megtermékenyítették a Földet. Akárhogy is nézzük, szegről-végről rokonok vagyunk.

Főhősünk, akit a jobb szerepekre érdemes Gary Sinise alakít, végül maga is be száll egy ilyen papucsállatkába, és feltehetően meg sem áll a marslakók galaxisáig. Kevesbé vállalkozó kedvű űrhajóstársai hazaindulnak a mentőűrhajóval, valószínűleg mást sem esznek hazáig, mint Marson termett paradicsomot.

A két film a kettős agykárosítás manapság említést sem érdemelne, mégis célszerű eltűnődni azon, mit gondol manapság Holivúd a lehetséges Mars-utazásról, hiszen a filmbiznisz iparosainak sokkal nagyobb hatása van a közgondolkodásra, mint – teszem azt – a NASA-nak. A két film holivúdiásan modoros, már-már saját paródiájába fordul, és a szemlélő elsápad a gondolatától: vajon a filmkészítők vajon valóban ennyire tudatlanok, vagy csak színlelik a dolgot? Bármilyen legyen az igazság, egyaránt tragikus.

Ettől függetlenül még mindig inkább egy ilyen Mars-filmet nézzünk meg, mint bármelyiket a verekedős akciófilmek közül. Az irracionális, sokszor mulatságos elemek mellett nagyon sok olyan, a valósághoz közel álló, kimondottan jó trükköt is láthatunk e két alkotásban, melyek nem érdemlik meg a fanyalgó bírálatot. (Például a súlytalanság nem trükk, hanem *igazi*.) Annál is inkább becsüljük meg az efféle filmet, mert nem úgy néz ki, hogy akár 2020-ban vagy akár 2057-ben emberek jutnának el a Marsra – momentán úgy ezermilliárd dollár hiányzik egy efféle expedícióhoz –, így számunkra megmaradnak az amerikai filmpar Mars-utazást szimuláló opusziái. Jobb esetben, igényesebbeknek és vállalkozó kedűeknek – a Mars-analógia bázisok.

„Jenki, menj haza! A Mars a marslakóké!”
Ez a karikatúra a Spirit landolása után
bukkant fel az Interneten

BOKOR KATALIN

Internet-ajánlat – Phil Plait honlapja: www.badastronomy.com